

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра державно-правових і гуманітарних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА»

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань 08 Право

(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність 081 Право

(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма «Право»

(шифр та найменування спеціальності)

форма(и) навчання денна, заочна

КИЇВ 2024

РОЗРОБНИК силабусу кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри державно - правових і гуманітарних наук

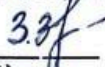

_____

Вероніка ГОРШЛОВА

(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри кафедри державно -
правових і гуманітарних наук Протокол № 1 від 29.08.2024 р.

Завідувач кафедри

_____

Зореслава ЗАХОЖАЙ

(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми «Право» к.ю.н, доцент кафедри
державно-правових і гуманітарних наук

_____

Анна КОВАЛЬ

(підпис)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Юридична техніка, ОК. 4 081-11м
2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	Рік навчання 1-й. Семестр 2-й
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	Денна ф.н.: 4 кредити, 32 год., у т.ч.: лекцій - 16 год., семінарів - 16 год., самостійної роботи – 88 год. Заочна ф.н.: 4 кредити 16 год., у т.ч.: лекцій - 6 год., семінарів - 8 год., самостійної роботи – 112 год.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Екзамен
6. Інформація про консультації	1 год./тиждень за графіком консультацій
7. Мова викладання	Українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Горелова Вероніка Юріївна , кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук
9. Контактна інформація викладача	gorielova.veronika@tnu.edu.ua 050-527-04-40
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Дисципліна " Юридична техніка " присвячена вивченню методів і засобів створення, редагування та вдосконалення правових актів і документів. Юридична техніка є важливою складовою процесу нормотворчості та правозастосування, оскільки забезпечує чіткість, логічність та послідовність у формулюванні правових норм. У ході вивчення дисципліни розглядаються такі питання, як структура нормативно-правових актів, правила написання юридичних текстів, вимоги до юридичних формулювань, стилістичні та граматичні особливості правових документів. Окрема увага приділяється методам оптимізації юридичних текстів, уникненню правових колізій, а також принципам точного вираження правових намірів законодавця.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Мета вивчення дисципліни:

Метою курсу є надання студентам теоретичних знань та практичних навичок у галузі юридичної техніки, що дозволить їм професійно готувати юридичні документи та брати участь у нормотворчій діяльності.

Курс є важливим для майбутніх юристів, правознавців, законодавців та всіх, хто працює з правовими документами, оскільки допомагає виробити навички, необхідні для точного і зрозумілого викладення правових норм. Завдання вивчення дисципліни:

- Формування теоретичних знань про основні принципи, методи та засоби юридичної техніки, які використовуються при створенні, редагуванні та тлумаченні правових актів і документів.

- Набуття практичних навичок у розробці юридичних текстів, включаючи структурування, редагування та вдосконалення нормативно-правових актів.

- Опанування технічних прийомів створення чітких і логічно послідовних правових норм, що дозволяють уникати правових колізій і неточностей.

- Розвиток критичного мислення для аналізу юридичних документів та оцінки їх відповідності принципам юридичної техніки.

- Ознайомлення з правовими стандартами та нормами, що регулюють процеси нормотворчості і правозастосування, зокрема з технічними вимогами до змісту і форми правових актів.

- Забезпечення здатності до самостійної підготовки юридичних документів, включаючи договори, нормативні акти, судові рішення та інші правові тексти, відповідно до вимог юридичної техніки.

- Підвищення якості правозастосування через розуміння важливості точного та правильного вираження правових норм і позицій у текстах правових актів.

Цілі вивчення дисципліни:

- Набуття глибоких знань щодо теоретичних основ юридичної техніки, включаючи основні принципи, методи та засоби створення і вдосконалення правових актів.

- Формування професійних навичок підготовки та редагування юридичних документів, що відповідають нормам законодавства та правової техніки.

- Забезпечення здатності до самостійного аналізу юридичних текстів, виявлення

	<p>недоліків та внесення змін для підвищення їхньої точності, логічності й послідовності.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оволодіння техніками нормотворчості, зокрема принципами побудови нормативно-правових актів, договірних документів, судових рішень та інших видів юридичних текстів. - Зниження ризику правових колізій та неправильного тлумачення правових норм завдяки чіткому і точному формулюванню положень юридичних актів. - Підвищення рівня правозастосування шляхом вміння складати зрозумілі, однозначні та ефективні юридичні документи. - Розвиток відповідальності за якість юридичних текстів, розуміння важливості юридичної техніки у процесі правового регулювання і забезпечення правової визначеності.
Пререквізити	Теорія держави і права, Конституційне право, Адміністративне право, Цивільне , Методологія правозастосування, Правова логіка.
Постреквізити	Нормотворча діяльність, Договірне право, Судочинство і процесуальне , Міжнародне право, Правозастосовна практика, Юридичне консультування, Кримінальне право та процес.
Формат проведення дисципліни	Використовуються лекції-повідомлення, в т.ч. з презентаціями, бесіди і дискусії на семінарах, індивідуальні дослідження, заняття-конференції, перегляд і аналіз відеоматеріалів. У разі роботи в дистанційному режимі використовуються навчальне середовище Google Classroom і програми електронної комунікації Meet . Поточна комунікація з викладачем здійснюється через соціальну мережу Telegram .

3. Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни (за Освітньою програмою):

У результаті опанування навчальної дисципліни «Юридична техніка» здобувач вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та спеціальними (СК) компетентностями відповідно до Стандарту вищої освіти URL:

https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/08/081-pravo-magis_tr.pdf

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно- правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною:

ПРН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

5. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
<p>Тема 1. «Юридична техніка як галузь наукових знань».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття та ознаки юридичної техніки. - Структура юридичної техніки. - Види юридичної техніки. <p>Питання на семінар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке юридична техніка та яке її значення в юридичній науці? 2. Які основні елементи юридичної техніки ви можете назвати? 3. Як юридична техніка допомагає в процесі правотворчості? 4. Які засоби юридичної техніки використовуються при складанні нормативно-правових актів? 5. Як юридична техніка впливає на ефективність правозастосування? 6. У чому полягає різниця між юридичною технікою та юридичною термінологією? 7. Які існують методи покращення юридичної техніки у правотворчому процесі? 8. Як юридична техніка відображається у судовій практиці? 9. Охарактеризуйте роль юридичної техніки у правовій аргументації. 10. Які проблеми виникають через недосконалість юридичної техніки при створенні законів? 11. Як міжнародний досвід може допомогти 	<p>Лекція + семінар</p>	<p>усне опитування</p>	<p>4</p>

<p>вдосконалити юридичну техніку в Україні?</p> <p>12. Які вимоги висуваються до якості нормативно-правових актів з точки зору юридичної техніки?</p> <p>13. Яка роль юридичної техніки в процесі інтерпретації норм права?</p> <p>14. Чи можна вважати юридичну техніку самостійною науковою галуззю? Обґрунтуйте свою відповідь.</p> <p>15. Як зміни у суспільстві та правовій системі впливають на розвиток юридичної техніки?</p>			
<p>Тема 2 «Поняття і сутність правотворчості».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття, види та принципи правотворчості. Загальна характеристика правотворчого процесу. - Поняття, ознаки, зміст та структура концепції нормативно-правового акта. - Поняття, зміст та види правової експертизи проєктів нормативно-правових актів. - Основні правила підготовки нормативно-правового акта. 	лекція		2
<p>Тема 3 «Законодавча техніка»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття та значення законодавчої техніки. - Принципи законодавчої діяльності. - Поняття законодавчого процесу та його стадії. - Підзаконна правотворчість - Локальна нормотворчість. <p>Практичне заняття:</p> <p>Задача 1: Аналіз законодавчого тексту</p> <p>Завдання: Оберіть невеликий фрагмент з чинного закону України (до 200 слів) і проведіть аналіз його структури з точки зору законодавчої техніки.</p> <p>Інструкції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виділіть основні елементи законодавчої техніки у вибраному тексті: статті, частини, пункти, підпункти. 2. Оцініть логічну структуру тексту: чи правильно побудовані речення, чи зрозумілі терміни. 3. Чи присутні юридичні конструкції, що можуть викликати неоднозначне тлумачення? Якщо так, запропонуйте альтернативний варіант формулювання. 4. Визначте, як юридична техніка впливає на ефективність сприйняття та застосування цього нормативно-правового акту. <p>Задача 2: Складання нормотворчого тексту</p> <p>Завдання: Складіть власний текст законопроекту, що регулює конкретну сферу діяльності (наприклад, запровадження обмежень на використання пластикових виробів).</p> <p>Інструкції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Створіть заголовок та преамбулу (коротке обґрунтування акту). 2. Напишіть не менше 3 статей, використовуючи 	Лекція + практичне заняття	Письмова робота	4

<p>засоби законодавчої техніки: статті повинні містити чітко визначені норми, права, обов'язки або заборони.</p> <p>3. Дотримуйтеся логічної послідовності і ясності формулювань, уникаючи двозначностей.</p> <p>4. Визначте санкції за порушення положень цього закону.</p> <p>Задача 3: Виявлення помилок у законодавчій техніці</p> <p>Завдання: Проаналізуйте уривок закону, де були допущені помилки в законодавчій техніці (наприклад, неправильно структуровані статті, двозначність у термінології або невідповідність логічних зв'язків між нормами).</p> <p>Інструкції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте конкретні помилки в структурі та формулюваннях (нечіткість у використанні юридичних термінів, непослідовність частин або пунктів). 2. Поясніть, як ці помилки можуть вплинути на тлумачення та застосування закону. 3. Запропонуйте способи виправлення виявлених недоліків, удосконаливши формулювання норм. 			
<p>Тема 4 «Техніка систематизації юридичних документів».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Систематизація нормативно-правових актів як вид юридичної роботи. - Поняття та особливості кодифікації. - Поняття консолідації та її ознаки. - Поняття інкорпорації і правила її проведення. - Комп'ютеризація роботи з систематизації. 	лекція		2
<p>Тема 5 «Правила формування змісту нормативно-правового акта. Структурні та формальні (реквізитні) правила».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основні способи і прийоми формування змісту нормативно-правових актів. - Застосування правил логіки при створенні нормативно-правових актів. - Правила побудови структури нормативно- правового акта. - Реквізитні вимоги стосовно форми нормативно-правових актів. <p>Питання на семінар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні структурні елементи має містити нормативно-правовий акт? 2. Що таке преамбула нормативно-правового акта, і яке її призначення? 3. Які формальні (реквізитні) вимоги висуваються до законів та підзаконних актів? 4. Як впливає правильне структурування нормативно-правового акта на його застосування? 	Лекція + семінар	усне опитування	4

<p>5. У чому полягає різниця між статтею та пунктом нормативно-правового акта?</p> <p>6. Яке значення мають назви розділів та статей у нормативно-правовому акті?</p> <p>7. Чому важливо дотримуватися логічної послідовності при формуванні нормативно-правового акта?</p> <p>8. Які правила слід дотримуватися при використанні термінології в нормативно-правовому акті?</p> <p>9. Яка роль санкцій у структурі нормативно-правового акта?</p> <p>10. Що таке реквізити нормативно-правового акта і які їхні основні функції?</p> <p>11. Як визначається сфера дії нормативно-правового акта (територіальна, часова, суб'єктна)?</p> <p>12. Чим реквізити нормативно-правового акта відрізняються від його структурних елементів?</p> <p>13. Яким чином оформлюються посилання на інші нормативно-правові акти в тексті закону?</p> <p>14. Як граматична точність та чіткість формулювань впливає на юридичну техніку нормативно-правового акта?</p> <p>15. Як уникати двозначностей у формулюваннях нормативно-правових актів?</p>			
--	--	--	--

<p>Тема 6 «Юридичні конструкції та презумпції»</p> <p>- Види юридичних конструкцій. Використання юридичних конструкцій при підготовці текстів юридичних документів.</p> <p>- Поняття та ознаки юридичної презумпції.</p> <p>- Класифікація юридичних презумпцій.</p> <p>Практичне заняття:</p> <p>Задача 1: Визначення юридичних конструкцій у законодавстві</p> <p>Завдання: Оберіть текст нормативно-правового акта або фрагмент закону (наприклад, статтю з Цивільного або Кримінального кодексу України).</p> <p>Інструкції:</p> <p>1. Визначте в тексті основні юридичні конструкції (наприклад, «договір», «правопорушення», «правочин» тощо).</p> <p>2. Охарактеризуйте кожну з юридичних конструкцій: її основні елементи та юридичне значення.</p> <p>3. Проаналізуйте, як ці конструкції впливають на правозастосування і правове регулювання у відповідній сфері.</p> <p>Задача 2: Презумпції у праві: аналіз практичних прикладів</p> <p>Завдання: Проаналізуйте конкретні приклади застосування презумпцій у правовій практиці (наприклад, презумпція невинуватості, презумпція</p>	<p>Лекція + Практичне заняття</p>	<p>Письмова робота</p>	<p>4</p>
---	---	----------------------------	----------

добросовісності).

Інструкції:

1. Виберіть одну з правових презумпцій, яка використовується в українському законодавстві.
2. Наведіть приклади судових рішень, де вона була застосована.
3. Оцініть, як презумпція впливає на розгляд справи, розподіл тягаря доказування та результат правозастосування.
4. Запропонуйте, які зміни або уточнення можна було б внести до цієї презумпції для покращення її функціонування в судовій практиці.

Задача 3: Складання юридичної конструкції

Завдання: Складіть юридичну конструкцію для регулювання нової правової ситуації (наприклад, впровадження правил для користування електронними скутерами в місті).

Інструкції:

1. Опишіть правову ситуацію та визначте правові відносини, які потрібно врегулювати.
2. Сформулюйте юридичну конструкцію, яка охоплюватиме права та обов'язки суб'єктів, а також можливі санкції за порушення правил.
3. Визначте, як ця юридична конструкція може впливати на правовідносини у зазначеній сфері.

Задача 4: Аналіз спростування презумпцій

Завдання: Проаналізуйте ситуацію, в якій презумпція була спростована в суді.

Інструкції:

1. Оберіть судову справу, де одна з презумпцій (наприклад, презумпція невинуватості або презумпція власності) була спростована доказами.
2. Проаналізуйте, які докази були представлені для спростування презумпції.
3. Визначте, чи відповідало спростування презумпції нормам закону та чи були враховані всі обставини справи.
4. Оцініть, як правильне або неправильне спростування презумпції вплинуло на результат судового процесу.

<p>Тема 7 «Юридичні фікції, аксіоми, преюдиції, символи та застереження як специфічні засоби юридичної техніки»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття, ознаки та класифікація юридичних фікцій. - Поняття, ознаки та класифікація юридичних аксіом - Поняття, ознаки та класифікація юридичних преюдицій. - Поняття та класифікація юридичних символів. - Поняття юридичного застереження. <p>Питання на семінар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке юридичні фікції та яке їхнє призначення в праві? 2. Які приклади юридичних фікцій ви можете навести з українського або міжнародного права? 3. Як юридичні аксіоми впливають на формування та розвиток правової системи? 4. У чому полягає відмінність між юридичною аксіомою та юридичною презумпцією? 5. Що таке преюдиція, і як вона впливає на судовий процес? 6. Яке значення має преюдиція для юридичної практики в контексті рішень судів? 7. Що таке юридичні символи, і як вони використовуються в правовій техніці? 8. Як юридичні символи впливають на правосвідомість і правову культуру? 9. Що таке застереження у юридичній техніці, і яке його значення для застосування норм права? 10. Які типи застережень ви можете виділити в нормативно-правових актах? 11. Як юридичні фікції та преюдиції можуть допомогти уникнути правової невизначеності? 12. У яких випадках застосування юридичних аксіом є обов'язковим? 13. Яка роль юридичних символів у міжнародному праві? Наведіть приклади. 14. Чим юридичні фікції відрізняються від правових норм, і коли їх застосування є доцільним? 15. Як застереження можуть вплинути на правове регулювання в особливих обставинах (наприклад, в умовах форс-мажору)? 	<p>Лекція + семінар</p>	<p>усне опитуванн я</p>	<p>4</p>
<p>Тема 8 «Техніка тлумачення норм права»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поняття і загальна характеристика тлумачення права. - Види тлумачення норм права. - Способи тлумачення норм права. - Інтерпретаційні акти. 	<p>лекція</p>		<p>2</p>

<p>Тема 9 «Правореалізаційна і правозастосовна техніка»</p> <p>- Правореалізаційна техніка і правозастосовна техніка: поняття, співвідношення, значення.</p> <p>- Використання техніко-юридичних засобів у процесі підготовки правореалізаційних актів. Техніка ведення договірної роботи.</p> <p>-Акт застосування норм права як різновид правореалізаційного акта. Зміст та структура актів правозастосування</p> <p>- Судова діяльність як різновид правозастосування. Види судових актів та вимоги до їх змісту.</p>	лекція		2
<p>Тема 10 «Правотворчі та правозастосовні помилки»</p> <p>- Загальна характеристика юридичних помилок.</p> <p>- Помилки у правотворчості.</p> <p>- Помилки при прийнятті корпоративних актів.</p> <p>Питання на семінар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке правотворчі помилки, і які основні їх види можна виокремити? 2. У чому полягають причини виникнення правотворчих помилок? 3. Як недоліки законодавчої техніки впливають на виникнення правотворчих помилок? 4. Які наслідки можуть виникнути внаслідок правотворчих помилок? 5. Наведіть приклади правотворчих помилок з української або міжнародної правової практики. 6. Що таке правозастосовні помилки і чим вони відрізняються від правотворчих помилок? 7. Які фактори впливають на появу правозастосовних помилок у судовій практиці? 8. Як суди можуть виправляти правозастосовні помилки? Які механізми для цього існують? 9. Які проблеми виникають через неправильне тлумачення або застосування норм права в правозастосовній діяльності? 10. Як правозастосовні помилки впливають на права та обов'язки учасників судового процесу? 11. Яким чином можна запобігти правотворчим помилкам на етапі розробки нормативно-правових актів? 12. Як коригування правотворчих помилок відбувається через внесення змін до законодавства? 13. Які наслідки мають правозастосовні помилки для справедливого правосуддя? 14. Яку роль відіграють юридичні експертизи у виявленні та виправленні правотворчих помилок? 15. Як міжнародні організації (наприклад, Європейський суд з прав людини) реагують на 	Лекція + семінар	усне опитуванн я	4

4. Індивідуальне завдання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Тематика індивідуальних завдань підібрана таким чином, щоб нею можна було охопити всю основну проблематику курсу.

Призначення індивідуальних дослідницьких робіт – надати студентові можливість активно застосувати знання в галузі методології курсу, отримані насамперед із лекційного курсу, а також сформувати чи розвинути вміння й навички проведення самостійних досліджень з історичної проблематики (хоча б на основі використання лише наукової літератури). Тому тематика й охоплює проблеми, відносно мало вивчені науковцями.

Кожен студент обирає собі окрему тему. Виконання різними студентами робіт на одну й ту ж тему не дозволяється.

Індивідуальна робота повинна мати обсяг 12-15 сторінок рукописного тексту й бути виконана з дотриманням цілої низки **вимог**, у більшості своїй аналогічних вимогам, що висуваються до всіх наукових робіт.

Вона має включати в себе, крім правильно оформленого титульного листа, такі обов'язкові розділи: план, вступ, основну частину, висновки та список використаних джерел та літератури.

План може бути короткий (основна частина складається із 3-4-х пунктів) або розгорнутий (в основній частині пункти включають і підпункти).

Вступ повинен містити пояснення актуальності обраної студентом теми (хоча б тієї чи іншої актуальності для самого студента), визначення мети та обґрунтування завдань дослідження. Останні мають так чи інакше відповідати планові роботи.

В основній частині питання мають викладатися в повній відповідності до плану роботи. Обов'язково слід давати заголовки розділам роботи (природно, вони мають бути аналогічними питанням основної частини в плані роботи).

Висновки (1-2 сторінки) мають узагальнювати результати проведеного дослідження.

У списку використаних джерел та літератури мають бути вказані лише ті роботи, які дійсно використовувались, зокрема, на них є посилання в самій роботі. Слід вказати не лише автора, назву книги (статті), місце та рік видання, а й загальну кількість сторінок у кожній праці.

Крім зазначених загальних вимог обов'язковим є дотримання **технічних вимог**, які найбільше впливатимуть і на оцінку. По-перше, на всі наведені в самостійній роботі факти, описи подій та явищ, думки тих чи інших авторів, цитати тощо, почерпнуті з джерел чи літератури, мають робитися підрядкові бібліографічні посилання у формі виносок унизу сторінки з зазначенням автора, назви роботи (при першому посиланні – також місця й року видання книги) і конкретної сторінки, звідки взято матеріал. Відсутність посилань вказуватиме на “присвоєння” студентом чужих матеріалів, адже посилання не робляться тільки на власні думки. По-друге, в самостійній роботі студента мають бути використані не менше 3-х різних публікацій (бажано набагато більше), причому, матеріал із різних праць повинен використовуватись одночасно (“упереміш”), що повинні засвідчити й посилання. Інакше кажучи, студент має навчитися самостійно досліджувати саму проблему, критично оцінюючи й відбираючи певний матеріал із чужих праць, а не інертно відтворювати чужі думки.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ

1. Поняття та принципи юридичної техніки в сучасному законодавстві.
2. Способи систематизації нормативно-правових актів.

3. Логічна структура правової норми: особливості побудови.
4. Методи оптимізації юридичних текстів.
5. Способи уникнення правових колізій у правових актах.
6. Стил ь юридичних текстів: вимоги та особливості.
7. Техніка підготовки нормативно-правових актів.
8. Стандарти юридичної мови в правових актах України.
9. Прийоми редагування законопроектів.
10. Юридична техніка в договірному праві.
11. Структура та форма судових рішень: технічні вимоги.
12. Порівняльний аналіз юридичної техніки в різних правових системах.
13. Способи викладення норм у кримінальних кодексах.
14. Використання юридичних дефініцій у нормативно-правових актах.
15. Роль юридичної техніки у судовій практиці.
16. Особливості юридичної техніки у міжнародних договорах.
17. Методи юридичної техніки у підготовці конституційних актів.
18. Техніка побудови адміністративних актів.
19. Технічні прийоми складання колективних договорів.
20. Юридична техніка у сфері трудового права.
21. Поняття юридичних фікцій та їх роль у законодавстві.
22. Складання правових актів у галузі цивільного права.
23. Роль юридичної техніки у кодифікації законодавства.
24. Особливості формування юридичних конструкцій у комерційних контрактах.
25. Використання інтерполяцій у правових текстах.
26. Модернізація законодавства через юридичну техніку.
27. Особливості юридичної техніки у антикорупційних нормативних актах.
28. Технічні аспекти написання рішень Європейського суду з прав людини.
29. Правові прогалини та їх усунення за допомогою юридичної техніки.
30. Техніка підготовки договорів про інтелектуальну власність.
31. Юридична техніка у виборчому праві.
32. Використання юридичних термінів та визначень у правових актах.
33. Особливості підготовки міжнародно-правових актів.
34. Стандарти юридичної техніки у процесуальних кодексах України.
35. Вплив юридичної техніки на ефективність правозастосування.
36. Мова правових актів: проблема багатозначності та однозначності термінів.
37. Підготовка місцевих нормативних актів: технічні вимоги.
38. Роль юридичної техніки в процесі легалізації нормативних актів.
39. Техніка складання наказів та розпоряджень у виконавчій владі.
40. Юридична техніка у сфері регулювання підприємницької діяльності.

5. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

У звичайному режимі навчання вивчення навчальної дисципліни має бути можливість приєднання кожного здобувача до навчального середовища **Google Classroom**, де розміщуються навчальні матеріали, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень.

У режимі дистанційного навчання має бути можливість приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Meet (для занять у режимі відеоконференцій). Студент повинен самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету та про наявність необхідного обладнання (ноутбук, персональний комп'ютер, або мобільний пристрій з підключенням до Інтернет) для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,

- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.
Програмне забезпечення – стандартне для освітньої сфери.

6. Політики дисципліни

Заняття (лекційні, семінарські, практичні) проводяться аудиторно або (при обмеженні відвідування університету) в дистанційному форматі. Студенти мають особисто відвідувати заняття. На заняттях в онлайн-форматі віконця мають бути відкритими. Студенти виконують завдання особисто. Переписування чужих текстів і видавання їх за власні роботи (плагіат) не допускається. Такі роботи не зараховуються, а студенти попереджаються про наступний недопуск до складання заліку в поточному навчальному році.

Система вимог щодо дотримання принципів академічної доброчесності, етики, дедлайну, відвідування занять, відпрацювань пропущених занять:

- Вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Здобувач, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті.
- За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.
- Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.
- Здобувачі вищої освіти мають право скласти екзамен (залік) автоматично, у випадку, якщо впродовж семестру такі здобувачі набрали 90-100 балів.
- Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
- Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.
- У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.
- Списування під час контрольних робіт заборонене (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.
-

7. Система оцінювання та вимоги.

Оцінювання виконання індивідуальних завдань

Індивідуальна робота (навчально-дослідницький реферат) має бути виконана студентом особисто на основі вивчення наукової літератури та/або історичних документів і за планом. Текст індивідуальної роботи має бути забезпечений посиланнями на матеріали наукових публікацій чи документи зі вказанням сторінок. Дотримання всіх вимог дозволяє оцінити роботу до 20 балів. Невиконання умов підготовки роботи, відсутність посилань, але наявність певної самостійної роботи дає орієнтовно до 10 балів. Відсутність власної роботи, переписування чужих текстів – 0 балів.

Розподіл балів за видами роботи та формами контролю

1. Відвідування лекції чи семінару за наявності конспектів – 1 бал.
2. Виступи на семінарських заняттях оцінюються: а) теоретичні елементи знань – 1 бал, б) +навички структурних характеристик – 3 бали, в) +уміння творчо розв'язувати завдання – 5 балів.
3. У такий же спосіб (до 5 балів) оцінюються і самостійні роботи (есе).
4. Індивідуальні роботи оцінюються максимально у 20 балів.
5. Відповіді на заліку оцінюються: а) теоретичні елементи знань – 5 балів, б) навички структурних характеристик – 10 балів, в) уміння творчо розв'язувати завдання – 20 балів.

Максимальна кількість балів за 1-й розділ – 30 балів, за 2-й – 30, за індивідуальні роботи – 20, на заліку – 20 балів. Усього – 100 балів.

Залік студент отримує, якщо набере 60 балів.

Шкала оцінювання : національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	A	відмінне виконання
80-89	зараховано	B	вище середнього рівня
75-79	зараховано	C	загалом хороша робота
66-74	зараховано	D	непогано
60-65	зараховано	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незараховано	FX	необхідне перескладання
0-29	незараховано	F	необхідне повторне вивчення курсу

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Алексеев С. С. "Теорія права: сучасні підходи" – К.: Юридична практика, 2020.
2. Липень Ю. С. "Юридична техніка: теорія та практика" – К.: Алерта, 2023.
3. Галунько В. М., Рябченко О. М. "Правова техніка у нормотворчій діяльності" – Х.: Право, 2019.
4. Тодика Ю. Н. "Юридична техніка у правотворчості: нові підходи" – Х.: Право, 2022.
5. Венгер В. А. "Юридична техніка у договірному праві" – К.: Ліра-К, 2021.
6. Петришин О. В. "Юридична техніка: монографія" – Х.: Право, 2020.
7. Лазарев В. В. "Сучасні методи юридичної техніки у міжнародному праві" – М.: Норма, 2021.
8. Шевчук С. В. "Юридична техніка: навчально-практичний посібник" – К.: Алерта, 2020.
9. Чигрин В. В. "Теорія та практика юридичної техніки в судових актах" – Л.: Львівський державний університет, 2022.

10. Іванов В. А. "Юридична техніка та нормотворчий процес" – Одеса: Юридична література, 2021.
11. Кузьменко О. І. "Юридична техніка у правовій діяльності органів місцевого самоврядування" – К.: Норма, 2020.
12. Морозов С. В. "Юридична техніка у кримінальному праві" – Донецьк: Юридична думка, 2021.
13. Половинська Л. А. "Стандарти юридичної техніки у трудовому праві" – Х.: Право, 2019.
14. Федоренко В. Л. "Юридична техніка у міжнародних договорах" – К.: Алерта, 2020.
15. Тимошенко Л. П. "Юридична техніка: новітні тренди у правотворчій діяльності" – Харків: Право, 2022.
16. Байрачний І. С. "Юридична техніка в адміністративному праві" – К.: Ліра-К, 2021.
17. Мельник М. І. "Юридична техніка: практичні рекомендації для юристів" – К.: Юрінком Інтер, 2020.
18. Довгань Л. В. "Техніка складання судових документів: навчальний посібник" – Львів: ЛДУВС, 2022.
19. Кравченко О. М. "Юридична техніка у правовому регулюванні підприємницької діяльності" – К.: Норма, 2021.
20. Пустовіт С. О. "Юридична техніка та інтерпретація правових норм" – Х.: Право, 2019.

Додаткова література:

1. Коваленко А. І. "Юридична техніка як елемент нормотворчої діяльності" – <https://nauka-pravda.com.ua/yuridichna-tehnika>
2. Ткачук І. В. "Юридична техніка: проблеми та перспективи розвитку" https://protocol.ua/ua/yuridichna_tehnika_problemi_ta_perspektivi_rozvitku/
3. Дослідження юридичної техніки у сучасних умовах <https://pravo.ua/articles/doslidzhennya-yurydychnoji-tekhniky-u-suchasnykh-umovakh/>
4. Вдовиченко І. "Техніка складання правових документів" – <https://yur-gazeta.com/publications/legal-business-in-ukraine/tehnika-skladannya-pravovih-dokumentiv.html>
5. Кузьменко О. М. "Юридична техніка в умовах цифровізації права" <https://sud.ua/ua/news/publication/2021-yuridichna-tehnika-v-tsifrovomu-sviti>